

MARTA CHASZCZEWICZ-RYDEL

 ORCID <http://orcid.org/0000-0003-3590-7414>

Uniwersytet Wrocławski

OLGA SIEMOŃSKA

 ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7009-3837>

Uniwersytet Wrocławski

MATEUSZ ŚWIETLICKI

Uniwersytet Wrocławski

 ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7009-3837>

ANNA ŚWIETLIK

Uniwersytet Wrocławski

 ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6499-1016>

KATARZYNA UCZKIEWICZ

Uniwersytet Wrocławski

 ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6388-6043>

Uniwersytet Wrocławski

SPRAWOZDANIE

z XIII Międzynarodowej Sławistycznej Konferencji Literaturoznawczej
Wielkie tematy kultury w literaturach słowiańskich. Pamięć
(Wrocław, 16–17 maja 2019 roku)

W dniach 16-17 maja 2019 roku odbyła się kolejna, zorganizowana przez Instytut Filologii Słowiańskiej Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu *Wielkie tematy kultury w literaturach słowiańskich*. Honorowym patronatem konferencję objęli Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego prof. dr hab. Adam Jezierski i Przewodniczący Rady Miejskiej Wrocławia Jarosław Charłampowicz.

W bieżącym roku przewodnim motywem wystąpień była pamięć. Intencją Komitetu Organizacyjnego było wpisanie wrocławskiej konferencji w ramy *memory studies*, w proces wzmożonego zainteresowania kategorią pamięci w humanistyce (*memory boom*, zwrot pamięciowy).

16 maja 2019 roku uroczystego otwarcia obrad w barokowym wnętrzu Oratorium Marianum dokonali Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego prof. dr hab. Adam Jezierski, Dziekan Wydziału Filologicznego prof. dr hab. Marcin Cieński oraz Dyrektor Instytutu Filologii Słowiańskiej dr hab. Michał Sarnowski. Na konferencję przybyli sławiści, reprezentujący znaczące polskie i zagraniczne ośrodki naukowe. Wśród nich znaleźli się uczestnicy z Białorusi, Czarnogóry, Czech, Japonii, Litwy, Niemiec, Rosji, Serbii oraz Ukrainy.

SPRAWOZDANIE

Podczas pierwszej części sesji plenarnej obradom przewodniczyli prof. dr hab. Tadeusz Klimowicz, kierownik Zakładu Literatury i Kultury Rosyjskiej oraz dr Sylwia Wójtowicz, z-ca dyrektora Instytutu Filologii Słowiańskiej. Jako pierwszy wystąpił Jarosław Poliszczuk (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) z referatem *Krajobrazy pamięci/niepamięci we współczesnej literaturze ukraińskiej*. Głos zabrali następnie Anna Woźniak (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II), która przedstawiła wyniki badań, dotyczące problemu subiektywizacji zapamiętywania w późnej prozie Aleksieja Riemizowa, oraz Andrzej Dudek (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie), który podjął temat powiązań autobiografii i pamięci kulturowej w tekstach Mikołaja Bierdiajewa.

W drugiej części obrad plenarnych Aleksandr Karpow (Petersburski Uniwersytet Państwowy) zaprezentował referat dotyczący relacji pamięci implicytnej i twórczości literackiej. Dalibor Tureček (Uniwersytet Południowoczeski w Czeskich Budziejowicach) poświęcił wystąpienie narracji tożsamościowej w czeskiej literaturze XIX w. Natomiast referat Olgi Frołowej (Moskiewski Uniwersytet Państwowy im. Michaiła Łomonosowa) zawierał przemyślenia na temat motywu pamięci w powieści *Wykop* Andrieja Platonowa. Katarzyna Kotyńska (Instytut Sławistyki PAN), odnosząc się do procesu rekonstruowania pamięci, podjęła problematykę przekładu ukraińskiej prozy pierwszej połowy XX wieku. Sesję plenarną wzbogacił referat Vesny Cidilko (Uniwersytet Humboldta w Berlinie) poświęcony współczesnej prozie autobiograficznej obszaru Czarnogóry, Serbii, Bośni i Chorwacji z centralnym motywem pamięci. Badaczka akcentowała zwłaszcza próby manipulowania sferą memoratywną, kreowanie przez politykę pamięci publicznej i prywatnej.

Jolanta Brzykcy (Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu) omówiła wyczerpująco motyw pamięci w poezji pierwszej fali emigracji rosyjskiej. Następnie wystąpiła Galina Niefagina (Akademia Pomorska w Słupsku) z rozważaniami o aberracji pamięci w prozie autobiograficznej drugiej fali emigracji. Mirosława Michalska-Suchanek (Uniwersytet Śląski w Katowicach) przedstawiła interesujący referat *Pamięć o Rosji w literaturze „rosyjskiego Izraela” na materiale prozy Dennisa Soboleva*, natomiast Beata Waligórska-Olejniczak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) skoncentrowała się na problemie pamięci o wojnach czecheńskich, odwołując się do filmu Aleksieja Uczitiela *Zakładnik* oraz do wybranych utworów Władimira Makanina. Pierwszy dzień obrad zakończyło wystąpienie przedstawiciela bohemytyki Petra Hrtánka (Uniwersytet Ostrawski), który omówił temat pamięci i wspomnień w trylogii uzdrowiskowej Romana Ráža.

Drugiego dnia konferencji referaty sławistów prezentowane były w kilku równoległych sekcjach. Obrady rusycystów przebiegały w trzech. Pierwsza z nich rozpoczęła się wystąpieniem Antoniego Bortnowskiego (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) zatytułowanym *„Może Estera” Kati Petrowskiej jako próba przewidywania i oswojenia traumatycznej przeszłości*. O pisarzu jako nosicielu i twórcy pamięci kolektywnej mówiła Jelena Dziuba (Pedagogiczny Uniwersytet Państwowy im. Koźmy Minina w Niżnym Nowogrodzie). Problemy dotyczące literatury łagrowej podjęło dwoje badaczy: Tadeusz Sucharski (Akademia Pomorska w Słupsku) w referacie *„Nie wolno ci tego zapomnieć” — o imperatywie pamięci w polskiej literaturze łagrowej* oraz Agnieszka Lenart (Uniwersytet Śląski) w wystąpieniu *Literatura łagrowa Juliusa Margolina jako medium „niechcianej pamięci”*. „Polityce pamięci” w radzieckim kanonie historycznoliterackim swoje wystąpienie poświęciła natomiast Ilona Motejunajte (Pskowski Uniwersytet Państwowy).

W kolejnej części obrad Leokadia Witowska i Igor Golowczenko (Piatigorski Uniwersytet Państwowy) zaprezentowali rozważania dotyczące struktur narracyjnych i pamięci historycznej w opowiadaniach Aleksandra Sołżenicyna. Następnie Wawrzyniec Popiel-Machnicki wraz z Bartoszem Osiewiczem (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) przedstawili referat na temat pamięci o wojnie w prozie Wiktora Astafiewa. Wystąpienia Ludmiły Szewczenko (Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego w Kielcach) i Elżbiety Tyszkowskiej-Kasprzak (Uniwersytet Wrocławski) poświęcone zostały kolejno pamięci i zapominaniu (w powieści Borysa Chazanowa *Далекое зрелище лесов*) oraz pamięci i tożsamości (w powieści Marii Stiepanowej *Памяти памяти*).

W ostatniej części obrad pierwszej sekcji rusycystycznej wystąpili rusycyści z Uniwersytetu Wrocławskiego, m.in. badacze eksplorujący od kilku lat twórczość Fiodora Dostojewskiego. Katarzyna Kordas-Shaginyan przedstawiła przemyślenia dotyczące wspomnień autora *Idioty*, a Marcin Borowski omówił problem pamięci kolektywnej. Sylwia Kamińska-Maciąg, która również podjęła problematykę pamięci kolektywnej, uwagę skoncentrowała jednak na baśni rosyjskiej przełomu XIX i XX wieku. Wystąpienie Anny Świątek poświęcone zostało natomiast miejscu twórczości Jewgienija Charitonowa w rosyjskiej pamięci kulturowej.

Pierwszą część drugiej sekcji rusycystycznej, skupionej wokół problemów prozy współczesnej, utworzył Andrzej Polak (Uniwersytet Śląski w Katowicach) referatem *Pamięć o imperium w najnowszej fantastyce rosyjskiej*. Problematykę pamięci w twórczości Wiktora Pielewina podjęli Mateusz Jaworski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) oraz Rucuko Kidera (Uniwersytet Dashisha w Kioto). Następnie Marina Romanienkowa (Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie) przedstawiła rezultaty badań nad rolą pamięci w tworzeniu obrazu Wilna w utworach Maksy Fraja, zaś Natalia Królikiewicz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) podjęła temat relacji między pamięcią indywidualną i zbiorową w powieści *Авиатор* Jewgienija Wodołazkina.

W drugiej części obrad Tatiana Akimowa (Mordowski Uniwersytet Państwowy im. N. P. Ogariowa) dyskutowała nad związkami pamięci i uczucia w liryce miłosnej Aleksandra Sumarokowa. Referaty Edyty Fedorushkov (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) i Magdaleny Dąbrowskiej (Uniwersytet Warszawski) poświęcone były kolejno twórczości poety ałtajskiego Iwana Żdanowa i cyklowi poetyckiemu *Rozmowy zmarłych* Michaiła Murawjowa. Jelena Olesina i Olga Stukałowa (Instytut Kształcenia Artystycznego w Moskwie) przedstawiły rezultaty wieloletnich badań nad odbiorem poezji przez młodzież szkolną i studentów. Kolejny z badaczy, Zbigniew Kaźmierczyk (Uniwersytet Gdański), mówił o zastosowaniu krytyki gnozytyckiej w analizie kategorii pamięci historycznej w twórczości Czesława Miłosza.

Ostatnią część obrad utworzył Michaił Fedosiuk (Moskiewski Uniwersytet Państwowy im. Michaiła Łomonosowa) referatem omawiającym językowe środki opisu wspomnień w powieści Aleksandra Czudakowa *Ложится мгла на старые ступени*. Kolejne wystąpienia skupiły się wokół problematyki uchodźstwa, emigracji i deportacji. Nel Bielniak (Uniwersytet Zielonogórski) wygłosiła referat dotyczący prozy wspomnieniowej Nadieždy Teffi. Joanna Kula (Uniwersytet Wrocławski) poruszyła temat deportacji Czechenów i Inguszków w literaturze, zaś Olga Siemońska (Uniwersytet Wrocławski) mówiła o pamięci przestrzeni w powieści Diny Rubiny *Po słonecznej stronie ulicy*.

Trzecią sekcję rusycystyczną rozpoczęło wystąpienie Iriny Banach (Grodzieński Uniwersytet Państwowy im. Janki Kupały), które dotyczyło narratywizacji pamięci

SPRAWOZDANIE

autobiograficznej w książce Dmitrija Bawilskiego *Музей воды. Путевой дневник эпохи Теуттера*. Grzegorz Czerwiński (Uniwersytet w Białymstoku) przedstawił rozważania na temat sposobów wykorzystania różnych rodzajów pamięci w reportażach Walerija Paniuszkina. Następnie Irina Prochorowa (Moskiewski Uniwersytet Państwowy im. Michaiła Łomonosowa) podjęła temat „bojów pamięci” o Uljanowsk we współczesnej publicystyce rosyjskiej. W tej części obrad wystąpiły także Swietłana Pawlenko (Uniwersytet Gdański) z referatem dotyczącym związków pamięci i przestrzeni w prozie wojennej Swietłany Aleksijewicz oraz Ewa Komisaruk (Uniwersytet Wrocławski), która poruszyła problem kształtowania się postpamięci o blokadzie Leningradu na podstawie opublikowanej w 2019 roku powieści Jeleny Czyżowej *Город, написанный по памяти*.

W kolejnej części obrad sekcji C referaty na temat wykorzystania pamięci indywidualnej o przeszłości radzieckiej w budowaniu tożsamości bohaterów prozy współczesnej przedstawili Liliana Kalita (Uniwersytet Gdański) w referacie *Bohaterowie powieści Natalii Kluczariowej „Wagon Rosja” i ich autobiografie* oraz Wiaczesław Kryłow (Kazański Uniwersytet Państwowy) w wystąpieniu poświęconym książce Swietłany Aleksijewicz *Czasy second-hand. Koniec czerwonego człowieka*. Do kategorii pamięci autobiograficznej w prozie współczesnej odniosły się również Tatiana Kuczina (Jarosławski Pedagogiczny Uniwersytet Państwowy) omawiająca matryce pamięci oraz Anna Stryjakowska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) w wystąpieniu na temat powieści *В Советском Союзе не было адресов* Olgi Breiningger.

W ostatniej części obrad sekcji C wystąpili przedstawiciele Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: referat Aleksandry Zywert dotyczył trudnej pamięci o łagrowej przeszłości Rosji na podstawie utworu Siergieja Lebediewa *Предел забвения*, Anna Przybysz poświęciła swoje wystąpienie przestrzeniom pamięci w powieści *Laur* Jewgienija Wodołazkina, zaś Krzysztof Tyczko mówił o roli zaników pamięci bohatera sztuki Asi Wołoszyny *Pacjenci* w kontekście filozoficznego znaczenia utworu. Następnie Filipp Camagni (Uniwersytet Jagielloński) poruszył temat wspomnień spisanych jako materialnego śladu przeszłości w prozie Władimira Szarowa. Obrady sekcji zakończyła Anna Bogińska (Uniwersytet Wrocławski) wystąpieniem na temat roli pamięci autobiograficznej w życiu bohaterki utworu *Другие жизни* Jurija Trifonowa.

Drugiego dnia obrad uczestnicy ukrajinistycznej części konferencji również przedstawiali wyniki badań w równoległych sekcjach A i B. Pierwszą otworzyli przedstawiciele Uniwersytetu Jagiellońskiego: Denys Pilipowicz wystąpił z referatem *Пом’яну Господу. Пом’яник в українській культурі духової землі przemyskiej*, Tomasz Hodana z tekstem *Pamięć zdeformowana. Polemika religijna końca XVI i połowy XVII wieku w literaturoznawstwie radzieckim (przypadek Iwana Wiszeńskiego)*, a Alicja Nowak mówiła na temat paratekstów drukowanych ksiąg cerkiewnych w XVII wieku, traktując je jako media pamięci. Iryna Betko (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) zaprezentowała badania dotyczące *Biograficznych podłoży symboliczno-psychologicznej intymnej liryki Tarasa Szewczenki*. Uczestnicy sekcji B obradowali nad dyskursem memorialnym w tekstach o problematyce wołyńskiej (Julia Rysicz-Szaraniec, Uniwersytet Wrocławski), wspomnieniach (Anna Horniatko-Szumilowicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w referacie *Успадковані спогади: Ольга Гофманн vel Ткачук повертає пам’ять про батька*), dziennikach (Halyna Bokszań, Chersoński Państwowy Uniwersytet Rolniczy, w wystąpieniu *Мотив пам’яті в щоденниках Галини Пагуттяк і Тоніно*

Греппу) i prozie (Albert Nowacki, Katolicki Uniwersytet Jana Pawła II, badający *Pamięć jednostki a pamięć narodu. Tropy pamięci w powieściach Wołodymyra Łysa*).

Sekcję paralelną, poświęconą literaturze XIX i pierwszej połowy XX wieku, otworzyła Katarzyna Glinianowicz (Instytut Slawistyki PAN) referatem *Gesty pańszczyźniane. Ciało jako nośnik pamięci społecznej w literaturach galicyjskich II połowy XIX wieku*. Tematyka większości wystąpień tej części skupiała się wokół problematyki pamięci w twórczości wybranych twórców: Mykoły Chwyłowego (Halyna Khomenko, Charkowski Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. H. Skoworody), Leona Bykowskiego (Sylwia Wójtowicz, Uniwersytet Wrocławski), Ułasa Samczuka (Ryszard Kupidura, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) i Ołeha Łyszehy (Daryna Voronovska, Uniwersytet Narodowy „Akademia Kijowsko-Mohylańska”).

Następna sekcja poświęcona była literaturze najnowszej. Jadwiga Krajewska (Uniwersytet Wrocławski) rozpoczęła ją referatem *Po wybuchu. Obrazy utrwalone w pamięci uczestników akcji ratunkowej po katastrofie w Czarnobylskiej Elektrowni Atomowej*, następnie Natalia Dashko (Dnieprowski Uniwersytet Narodowy im. Ołesia Honczara) omówiła najnowszą nowelistikę ukraińską, Lyudmyła Danylenko (Zaporoski Państwowy Uniwersytet Medyczny) przedstawiła referat na temat pamięci o radzieckiej przeszłości w książce *Ja, Pasztet i Armia* Kuźmy Skriabina, zaś białoruski Tomasz Wielg (Uniwersytet Opolski) przedstawił uwagi dotyczące historii Białorusi w powieściach Władzimira Karatkievica.

Uczestnicy sekcji A i B wspólnie wzięli udział w sekcji popołudniowej, która poświęcona była książce dziecięcej i młodzieżowej. Ukraińska badaczka Tetiana Kachak (Podkarpacki Uniwersytet Narodowy im. Wasyla Stefanyka) otworzyła ją referatem dotyczącym autobiograficznej pamięci w najnowszej literaturze ukraińskiej dla najmłodszych czytelników, następnie Mateusz Świetlicki (Uniwersytet Wrocławski) analizował anglojęzyczną prozę ukraińskiej diaspory w Kanadzie w wystąpieniu *Literatura dziecięca i młodzieżowa jako medium transferu pamięci kulturowej (na przykładzie twórczości Marshy Forchuk Skrypuch)*. Problematykę postapokaliptycznego świata poruszyła natomiast Anna Ursulenko (Uniwersytet Wrocławski), omawiając powieść *MOX NOX* Tani Malarczuk, zaś Dorota Michułka (Uniwersytet Wrocławski) zaprezentowała prowokujący do dyskusji tekst poświęcony ciszy i śmierci w narracjach literackich.

Drugiego dnia równolegle obradowały również dwie sekcje zachodniosłowiańskie. Wielu uczestników poświęciło swoje wystąpienia różnym aspektom pamięci zbiorowej i narracji tożsamościowej, a także relacjom między pamięcią i historią, interpretując je zarówno w ujęciu przekrojowym (jak Bohumil Jiroušek, Uniwersytet Południowoczeski w Czeskich Budziejowicach, w referacie *Proměny interpretace vzniku Československa v českém marxisticko-leninském myšlení*), jak i szczegółowym.

W referatach pojawiały się zarówno zagadnienia z literatury dziewiętnastowiecznej: Jiří Hrabal (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu), *Crusoeovský příběh a jeho role v kolektivní paměti české společnosti 19. a 20. století*; Jana Vrájová (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu), *Tematizace josefinských reforem v české próze druhé poloviny 19. Století jako prostředek konstituování národní paměti*, jak również dwudziestowiecznej: Eduard Burget (Akademia Nauk Republiki Czeskiej), *Role historické paměti v románech Viléma Hejla*; Lubomír Machala, *Selhání, či korekce paměti? Nad knihami tematizujícími poválečný transfer Němců z Československa*, a także prozy z przełomu XX i XXI wieku: Joanna Derdowska (Uniwersytet Śląski w Katowicach), *Między muzeum a życiem. Pamięć traumy historycznej a zabiegi muzeifikacyjne w świecie powieści J. Topola „Warsztat diabła”*; Lucie Antosiková

(Akademia Nauk Republiki Czeskiej), *Kolektivní paměť a evropská kulturní identita v globálním světě...*; Stefan Segi (Akademia Nauk Republiki Czeskiej), *Paměť porevoluční detektivky*.

Przestrzeni pomiędzy dokumentem a fikcją literacką poświęcone były m.in. wystąpienia Klauddii Koczur-Lejk (Uniwersytet Szczeciński) *Tęsknota za nieśmiertelnością – formy upamiętniania człowieka w czeskiej literaturze nowożytnej*; Jany Kolářovej *Na věčnou paměť. Předbělohorská pohřební kázání katolické evangelické proveniencie*; Radka Malego (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu) *Otisk válečné paměti v denících mladých Židů*; Aleksandry Paják (Uniwersytet Opolski) *„...vzpomínám na něho ustavičně a přeji mu, aby se mu tatínek brzo vrátil. Zakamarki (nie)pamięci w korespondencji Jana Zahradníčka*; Doroty Żygadło-Czopnik (Uniwersytet Wrocławski) *Duchovní deník – paměť, wspomnění, zaps. Lubomír Doležel, „Život s literaturou. Vzpomínky a rozhovory”* oraz Martiny Halamovej (Uniwersytet Południowoczeski w Czeskich Budziejowicach) *Paměti českého disentu po roce 1989*.

Autorzy referatów podjęli także zagadnienia biograficzności, autobiograficzności i autokreacji w tekstach literackich. W odniesieniu do twórczości czeskich autorów analizowali je Veronika Faktorová (Uniwersytet Południowoczeski w Czeskich Budziejowicach) w referacie *Romantická mytizace života. „Paměti” Josefa Václava Friče*, Richard Změlík (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu) *Dokument anebo fikce? Nad vzpomínkami Ignáta Herrmanna*; Alena Přibánová *„Sedmý životopis” Oty Filipa – autobiografický román jako dokument, obhajoba, zpověď*; Ilona Gwóźdz-Szewczenko (Uniwersytet Wrocławski) *Autoepitafium pisarza-celebryty – Vladimír Páral o sobie i iných, ciekawszych sprawach*; Petr Komeda (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu) *Čepova emigrantská esejistika jako způsob reflexe autobiografické paměti v kontextu traumatizujících dějinných událostí poloviny 20. století*; Michal Přibán (Akademia Nauk Republiki Czeskiej) *Novela Josefa Škvoreckého „Neuilly” - také Dichtung nebo jen Wahrheit?*, a także Karolina Ziemka (Uniwersytet Wrocławski) *Paměť jako forma terapie. Autobiografizm w prozie Oty Pavla*.

Miłosz Bukwałt (Uniwersytet Wrocławski) w wystąpieniu *Paměć getta w prozie autobiograficznej Michala Głowińskiego*, a także Libor Martinek (Uniwersytet Wrocławski) w referacie *Wspomnienia pisarza Henryka Jasiczka jako egodokument* wprowadzili do obrad kontekst literatury polskiej. Z kolei Miroslav Kotásek (Uniwersytet Masaryka w Brnie) w referacie *Ivan Blatný a (re)konstrukce jeho místa v české kultuře* poddał analizie zmiany w postrzeganiu twórcy i jego dzieła.

Zmaganie się z pamięcią, niepamięcią, zapomnieniem i wyparciem w wymiarze indywidualnym jest także jednym z najczęstszych wątków fikcji literackiej. Omawiali go w swych wystąpieniach Kamila Woźniak (Uniwersytet Wrocławski) *Sztuka paměti. O prozie Milady Součkovéj „Hlava umělce”*; Jakub Vaníček (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu) *Odmítaná paměť, narušená identita. K jednomu aspektu současné české prózy*; Katarzyna Uczkiewicz (Uniwersytet Wrocławski) *W pułapce (nie)pamięci. „Stropy” Zuzany Brabcovej*; Anna Gawarecka (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) *Trudná paměť Jiřeho Hájčika i Kateřiny Tučkovéj*.

Kilka referatów poświęcono także relacjom pomiędzy pamięcią a krajobrazem (który sam w sobie jest przecież formą pamięci). Temat ten poruszyli Josef Řídký *Paměť krajiny, krajina paměti*; Anna Brzezińska-Winkiel (Uniwersytet Wrocławski) *„Ogród Karkonosza” Josefa i Karla Čapkůw jako miejsce autobiograficzne a współczesne sposoby konstruowania tej przestrzeni*; Karel Strelec (Uniwersytet w Ostrawie) *Česky psaná literatura jako médium paměti (a zapomnění) Hlučínska*;

Vladimíra Derková (Uniwersytet Masaryka w Brnie) *Půda jako základ obrazu české národní identity v ruralistické literatuře*, a także Michal Fránek (Uniwersytet Masaryka w Brnie) *Paměť města v zrcadle poezie: Brno / Brunn*.

W obradach dnia drugiego sekcji południowosłowiańskiej wzięło udział trzynaście prelegentek, reprezentujących trzy ośrodki zagraniczne (Uniwersytet w Belgradzie, Uniwersytet Czarnogóry, Ukraińską Akademię Nauk) oraz siedem krajowych (Instytut Sławistyki PAN, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Śląski w Katowicach oraz Uniwersytet Wrocławski). Badaczki wskazały na liczne utwory literackie Południowej Słowiańszczyzny, w których motywem centralnym jest pamięć. Szczególną uwagę zwróciła pamięć zindywidualizowana, związana z żywiołem autobiograficzności. Narratywizację wspomnień epizodycznych w dwóch niezależnych wystąpieniach dostrzeżono w „nowych powieściach historycznych” Ludwiga Bauera. Poświęcone pamięci przeszłości i dyskursom tożsamościowym, są one przykładem magazynowania pamięci zbiorowej w pamięci indywidualnej. Tę podwójność podkreślano także w tekstach o Zagładzie, gdzie indywidualne splata się z tym, co dotyczy wspólnoty narodowej, etnicznej, religijnej. W dyskursie poświęconym Holokaustowi bohaterowie często konfrontują się z przeszłością za pomocą techniki strumienia świadomości, dążąc do opanowania własnego strachu, żywiąc nadzieję, że pamięć jest sposobem obrony przed złem. Z taką strategią mamy do czynienia m.in. w docenianej w Serbii prozie Filipa Davida. Innym zagadnieniem, które zwróciło uwagę audytorium, była pamięć o Bośni i Hercegowinie w prozie wspomnieniowej Emira Kusturicy i Miljenka Jergovicia, tj. dwóch twórców wywodzących się z Sarajewa. Odtwarzają oni pamięć o przeszłości swoich rodzin oraz o dziedzictwie kulturowym środowisk, w których się kształtowali.

Obrady wszystkich sekcji były inspirującym spotkaniem polskich i zagranicznych slawistów, literaturoznawców i kulturoznawców, reprezentujących różne ośrodki naukowe i różnorodne perspektywy badawcze. Referaty stanowiły jedynie wstęp do ożywionej dyskusji, a niekiedy także do gorącej polemiki. Badacze, którzy przybyli w tym roku na organizowaną przez Instytut Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego konferencję, wskazywali na celność i aktualność tegorocznej tematyki, podkreślali wysoki poziom naukowy poszczególnych wystąpień oraz dobrą, merytoryczną atmosferę dyskusji, sprzyjającą wymianie myśli oraz umacnianiu międzynarodowych kontaktów naukowych.